KADERE İMAN

Kader Ve Kaza Ne Demektir?

- Sözlükte ölçü, miktar, bir şeyi belirli bir ölçüyle yapmak ve belirlemek anlamlarına gelen **"kader**" kelimesi dini bir kavram olarak**; "**Allah'ın, ezelden ebede olacak şeylerin zamanını, yerini, özelliklerini, niteliklerini ve nasıl olacaklarını ezeli ilmiyle önceden bilip takdir etmesi" demektir.
- Sözlükte hüküm, emir, işi bitirme ve yaratma gibi anlamlara gelen "**kazâ"**ise; "Cenab-ı Hakk'ın ezelî ilmiyle takdir buyurduğu şeylerin sırası geldiğinde, onları, o takdire uygun bir biçimde meydana getirmesini irade edip yaratması" demektir.
- **Kaza ve kader**e iman, Allah'a iman etmenin bir gereğidir. Bu bakımdan, Allah'a ve sıfatlarına iman eden bir insan, **kaza ve kadere**

de iman eder. **Kaza** ve **kadere** iman etmek; sevap ve günah, iyi ve kötü, acı ve tatlı, canlı ve cansız, faydalı ve faydasız, kısacası hayır ve şer, her ne varsa, bunların hepsi, Yüce Allah’ın bilmesi, dilemesi ve yaratmasıyla olduğuna ve ondan başka yaratıcı bulunmadığına inanmak demektir.

- **Kaza ve kader**, Allah'ın âlemde koyduğu plan ve programıdır. Kader konusu, İslâm dininde iman edilmesi farz olan esaslardan biridir. Farz oluşu kitap ve sünnet ile sabittir.

Kader İle İlgili Kavramlar:

- **Kaza** ve **kader,** Allah'ın **ilim, irade, kudret** ve **tekvîn** sıfatlarıyla irtibatlı oldukları için, söz konusu dört sıfatın ne anlama geldiklerini bilmemiz gerekmektedir.

İlim Sıfatı:

- Allah'ın sübutî sıfatlarından birisi olan ilim, Yüce Allah'ın olmuşu, olanı, olacağı, gizliyi, açığı, kısaca her şeyi bütün özellik ve nitelikleriyle bilmesi demektir.

- **رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ**

- ***“Rabbimiz! Sen bizim içimizde gizlediğimizi ve açığa vurduğumuzu hep bilirsin. Ne yerde ne de gökte hiçbir şey Allah’a gizli kalmaz”[1]***

******

- **وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ**
- ***"Gaybın (görünmez bilginin) anahtarları O’nun yanındadır. Onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı bilir. Düşen yaprağı, yerin karanlıklarında olan taneyi, yaşı kuruyu –ki bunlar apaçık Kitap’tadır- ancak O bilir”[2]***

---

[1] İbrahim, 38.
[2] Enam, 59.

İrade Sıfatı:

- Allah'ın sübutî sıfatlarından biri «irade»dir. ***Allah'ın iradesi***; O'nun dilediğini, dilediği anda ve dilediği şekilde yapması demektir.

- **اَللّٰهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ**

- ***"Allah dilediğini yaratır"***[3]

- **إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ**

- ***"Allah, bir şeyin olmasını dilediği zaman ona ol der o da olur"***[4]

---

[3] Al-i İmran, 47.
[4] Yasin, 82.

Kudret Sıfatı:

- Allah’ın sonsuz kudret, güç sahibi olması ve bütün yaratılmışlara, ezeli takdire uygun olarak tesir edip tasarrufta bulunması demektir. Yaratıkların kudreti, Allah’ın verdiği nispette ve O’nun izni ile kullanılabilen sınırlı bir kuvvettir.

- **اَللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا**

- ***Allah, yedi kat göğü ve yerden bir o kadarını yaratandır. Ferman bunlar arasından inip durmaktadır ki, böylece Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz.***[5]

---

[5] Talak, 12.

Tekvin Sıfatı:

- Allah’ın subutî bir sıfatı olan tekvin, icat etmek, etki etmek, yaratmak, var etmek anlamlarına gelir. Maddi ve manevi her şeyin yaratıcısı Allah'tır.
- **أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُم بَلَى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ {81}**
- ***Yasin 81. Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerlerini yaratmaya kadir değil midir? Evet! Elbette kadirdir. O, her şeyi hakkıyla bilen yaratıcıdır.***

- إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ {82}

- ***82. Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir.***

- فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ {83}

- ***83. Her şeyin mülkü kendi elinde olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir! Siz de O'na döneceksiniz.***[6]

---

[6] Yasin, 81-83.

Kadere İman:

- مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

- ***"Ne yerde ne de kendi canlarınızda meydana gelen hiç bir musîbet yoktur ki biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılmış (ezelî bilgimizde tespit edilmiş) olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır. Elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmayasınız diye (böyle yaptık)…"*** [7]

---

[7] Hadid, 22.

- قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا هُوَ مَوْلاَنَا وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

- ***De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla erişmez. O bizim mevlâmızdır. Onun için müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.***[8]

[8] Tevbe, 51.

- Cebrail, insan suretinde gelmiş ve Peygamberimize şöyle sormuş;
- فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ،
- "Bana îmânın ne olduğunu bildir"
- Peygamberimiz (sas) de şöyle imanın şartlarını şu şekilde saymıştır;
- أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ
- "*Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe îmân etmendir, yine kadere, hayrına ve şerrine îmân etmendir.*"[9]

- Sahabeden Ubâde İbnu's-Sâmit ölüm döşeğinde oğluna tavsiyede bulunurken şöyle demiştir:

---

[9] Buhari, Müslim.

- يَا بُنَيَّ، إِنَّكَ لَنْ تَجِدَ طَعْمَ حَقِيقَةِ الْإِيمَانِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، وَمَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ، يَقُولُ:

- "Oğulcuğum, başına gelecek olan şeyin asla atlatılamayacağını, kaçırdıklarını da yakalayamayacağını bilmedikçe sen, imanın hakikatinin tadını asla bulamazsın. Zira ben, Rasûlullah'ın şöyle söylediğini işittim:

- إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، فَقَالَ لَهُ: اُكْتُبْ قَالَ: رَبِّ وَمَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: اُكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ

- *Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir. Kalemi yarattı ve: "Kıyamete kadar olacak şeylerin miktarlarını yaz!" dedi.*

- **يَا بُنَيَّ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ: «مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا فَلَيْسَ مِنِّي**

- "Oğulcuğum, Rasûlullah'tan şunu da işittim: *"Kim bu inanç dışında olarak ölürse benden değildir."*[10]

[10] Ebu Davud, Tirmizi.

- Rasulullah buyurdular ki:

- «لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ، وَأَنَّ مَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ»

- *Kul, hayrıyla ve şerriyle kadere inanmadıkça, kendine isabet edecek şeyi atlatamayacağını, kendinden kaçacak olan şeyi de yakalayamayacağını bilmedikçe iman etmiş olmaz.*[11]

---

[11] Tirmizi.

- Rasulullah buyurdular ki:

- «مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ رِضَاهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ، وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللَّهِ، وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ»

- *Ademoğlunun saadet sebeplerinden bir de Allah'ın hükmettiğine rıza göstermesidir. Şekavet sebeplerinden biri de Allah'tan hayır istemeyi terk etmesidir. Keza şekavet sebeplerinden bir diğeri de Allah'ın hükmettiğine razı olmamasıdır.''*[12]

---

[12] Tirmizi.

- Hz. Ali anlatıyor:

- كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ، فَأَتَانَا النَّبِيُّ فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ، وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ، فَنَكَّسَ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ، ثُمَّ قَالَ:

- "Biz bir cenaze vesilesiyle Baki'u'l-Ğarkad'da idik. Derken yanımıza Rasûlullah çıkageldi ve oturdu. Biz de etrafında (halka yapıp) oturduk. Elinde bir çubuk vardı. Çubuğuyla yere bir şeyler çizmeye başladı. Sonra şöyle buyurdu:

- «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ، مَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ إِلَّا كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، وَإِلَّا قَدْ كُتِبَ شَقِيَّةً أَوْ سَعِيدَةً»

- *"Sizden kimse yok ki, şu anda cennet veya cehennemdeki yeri yazılmamış olsun!"*
- Orada bulunanlardan bir kişi şöyle dedi:
- يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلاَ نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ؟ فَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ، وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ،
- "Ey Allah'ın Rasûlü! Öyleyse hakkımızda yazılana itimat edip (ahiret için) çalışmayı bırakmayalım mı? Zira bizden kim saidlerden (cennetliklerden) ise saadet ehlinin amelini işleyecektir. Şakilere (cehennem ehline) gelince ise ona da şakilerin amelini işleme kolaylaştırılacaktır.

- Rasulullah ise şöyle buyurdu:
- **أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ السَّعَادَةِ، وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاوَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ الشَّقَاوَةِ**
- *"Cennetlik olanlar, saadet(e götüren) amelde (muvaffak) olacaktır. Şekâvet ehli olanlar da şekâvet(e götüren) amelde (muvaffak) olacaktır!"* Sonra şu ayeti okudular:
- **ثُمَّ قَرَأَ: {فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى }**
- ***"Kim bağışta bulunur, günahtan kaçınır ve dinin en güzelini tasdik ederse, biz de ona hayır ve kolaylık yolunu kolaylaştırırız"*** (Leyl 5-7).[13]

---

[13] Buhari.

Kaderin Zorlayıcı Olması:

- Hz. Ömer Şam'a doğru yola çıktı. Serg denilen yere varınca, kendisini orduların başkomutanı Ebû Ubeyde İbni Cerrâh ile komuta kademesindeki arkadaşları karşıladı ve Şam'da vebâ hastalığı baş gösterdiğini ona haber verdiler.
- İbni Abbâs'ın dediğine göre, Hz. Ömer ona: – Bana ilk muhacirleri çağır, dedi; ben de onları çağırdım. Ömer, onlarla istişare etti ve Şam'da vebâ salgını bulunduğunu kendilerine bildirdi. Onlar, nasıl hareket edilmesi gerektiğinde ihtilaf ettiler. Bazıları: – Sen belirli bir iş için yola çıktın; geri dönmeni uygun bulmuyoruz, dediler. Bazıları da:– Halkın kalanı ve Rasûlullah'ın ashabı senin yanındadır. Onları bu vebânın üstüne sevk etmenizi uygun görmüyoruz, dediler.
- Bunun üzerine Hz. Ömer:– Yanımdan uzaklaşınız, dedi. Daha sonra:– Bana ensarı çağır, dedi; ben de onları çağırdım. Fakat onlar da

muhacirler gibi ihtilâfa düştüler. Hz. Ömer:– Siz de yanımdan gidiniz, dedi. Sonra:

- – Bana Mekke'nin fethinden önce Medine'ye hicret etmiş olan ve burada bulunan Kureyş muhacirlerinin yaşlılarını çağır, dedi. Ben onları çağırdım; onlardan iki kişi bile ihtilaf etmedi ve:
- – Halkı geri döndürmeni ve bu vebânın üzerine onları götürmemeni uygun görüyoruz, dediler.
- Bunun üzerine Hz. Ömer insanlara seslendi ve:– Ben sabahleyin hayvanın sırtındayım, siz de binin, dedi.
- Ebû Ubeyde İbni Cerrâh:– Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun? dedi.
- Hz. Ömer:– Keşke bunu senden başkası söyleseydi ey Ebû Ubeyde! **Evet Allah'ın kaderinden yine Allah'ın kaderine kaçıyoruz.** Ne dersin, senin develerin olsa da iki tarafı olan bir vadiye inseler, bir taraf verimli diğer taraf çorak olsa, verimli yerde otlatsan Allah'ın kaderiyle

otlatmış; çorak yerde otlatsan yine Allah'ın kaderiyle otlatmış olmaz mıydın?

- İbni Abbâs der ki:– O sırada, birtakım ihtiyaçlarını karşılamak için ortalarda görünmeyen Abdurrahman İbni Avf geldi ve şöyle dedi:
- – Bu hususta bende bilgi var; Rasûlullah (*sav*): *"Bir yerde vebâ olduğunu işittiğinizde oraya girmeyiniz. Bir yerde vebâ ortaya çıkar, siz de orada bulunursanız, hastalıktan kaçarak oradan dışarı çıkmayınız"* buyururken işitmiştim.
- Bunun üzerine Hz. Ömer Allah'a hamd etti ve oradan ayrılıp yola koyuldu.[14]

---

[14] Buhari.

Kaderin Zorlayıcılığı:

- Hattabi bu konuda şu açıklamayı yapmaktadır.
- İnsanlardan birçoğu, kaza ve kaderin Allah’tan olmasının manasının; “Allah’ın takdir ettiğine kulu zorlaması” olduğunu zannetmektedir.
- Oysa ki bunun manası; “Kulun yapacağı şeyleri Allah’ın önceden bildiğini, onların ilahi takdirle meydana geldiğini, hayır ve şer her şeyin O’nun yaratmasıyla olduğunu bildirmektir.”

Her şey Allah'ın İradesiyle Oluyorsa İnsan Niçin Sorumlu Oluyor?:

- İnsan kâsib, yani bir işi yapmak isteyendir. Allah ise hâlıktır, yani, o şeyi yaratan, var edendir. Buna göre insan, hayır veya şer, neyi isterse, Allâh, onu yaratır. İnsanın işte kendi iradesi ile seçtiği bu isteği, sorumluluğunun esasını oluşturur.
- **مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ**
- ***"Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de bir kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin kullara (zerre kadar) zulmedici değildir"***[15]

---

[15] Fussilet, 46.

- **وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ**

- ***"Başınıza gelen herhangi bir musîbet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. (Bununla beraber) Allâh birçoğunu da afveder."[16]***

******

- İnsanın Sorumluluğu konusunda bilmemiz gereken en önemli şeylerden birisi de Allah'ın hiçbir şekilde zulmetmeyeceğidir. Âyet-i kerîmelerde Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

- **إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ...**

- ***"Şüphe yok ki Allâh zerre kadar haksızlık etmez..."[17]***

---

[16] Şura, 30.
[17] Nisa, 40.

İnsanın Sorumluluğu:

- Allah-u Teala'nın meydana gelen her işte irâdesi bulunmakla birlikte, rızâsı sadece iyi olan davranışlardadır. Bir hocanın gayesi, talebesinin başarılı olup sınıf geçmesidir. Talebe çalışmaz ise hocanın yapacağı bir şey yoktur. Yine bir doktorun vazîfesi de, hastasını şifâya kavuşturmaktır. Hasta, verilen reçeteyi tatbîk etmez ise, gelişen menfî neticeden kendisi mesul olur. Doktora herhangi bir suç isnat edilemez.
- Bir kimsenin kötü bir yola düşüp de: "Ne yapayım, kaderim böyle imiş!" demesi, ancak gafleti sebebiyledir. Namaz kılmak isteyen bir kimseye Cenab-ı Hak, kılma sebeplerini ihsân eder; kılmak istemeyenlere de mânî sebepler vererek kıldırtmama tecellîsinde bulunur. Dolayısıyla insanın kadere bühtân ederek kendisini mâzur göstermek istemesi, hak ve hakîkate karşı işlenen bir haksızlıktır.

Kadere Rıza Göstermek:

- "Rasûlullah (sas) buyurdular ki:
- الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ،
- *"Kuvvetli mü'min, Allah nazarında zayıf mü'minden daha sevgili ve daha hayırlıdır.*
- وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ اِحْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللهِ وَلَا تَعْجَزْ،
- *Aslında her ikisinde de bir hayır vardır. Sana faydalı olan şeye karşı gayret göster. Allah'tan yardım dile, acz izhar etme.*
- وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ

- *Bir musibet başına gelirse: "Eğer şöyle yapsaydım bu başıma gelmezdi!" deme. "Allah takdir etmiştir. Onun dilediği olur!" de! Zira "eğer" kelimesi şeytan işine kapı açar."*[18]

---

[18] Müslim.

Kaderin Türleri:

- İnsanla ilgili kaderi ikiye ayırabiliriz.
- **Birincisi,** insanın kendi irade ve kudretiyle işlediği fiil ve amellere bağlıdır.
- **İkincisi ise,** onun irade ve kudreti dışında meydana gelen hâdise ve hâllere aittir.
- Birincisinin meydana gelmesine, insanlar irade ve arzuları ile kendileri sebep olmaktadırlar. **Şöyle ki:**
- Cenâb-ı Hak fertlerin ve cemiyetlerin dünya ve âhiret saadetleri için takib etmeleri gereken yolu tâyin ve takdir etmiştir. Bu yolda gidenler saadet ve selâmete ererler; aksi yolda gidenler felâket ve yoksulluğa düşerler. Çünkü Allah, saadet sebeplerine uyanlara saadet, felâket sebeplerine teşebbüs edenlere de felâket takdir buyurmuştur.

- Kur’ân-ı Kerîm’de, bir kavmin fertlerinin kendi ahlâklarını fesada tebdil etmedikçe, Allah’ın o kavmin nimet ve saadetini tağyir etmeyeceği beyân edilmektedir.

- ذَلِكَ بِأَنَّ اللّٰهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

- ***Bu da, bir millet kendilerinde bulunanı değiştirinceye kadar Allah'ın onlara verdiği nimeti değiştirmeyeceğinden dolayıdır. Gerçekten Allah işitendir, bilendir.***[19]

---

[19] Enfal, 53.

- **... إِنَّ اللّٰهَ لاَ يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلاَ مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ**
- ***Bir toplum kendilerindeki özellikleri değiştirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı değiştirmez. Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri çevrilme diye bir şey yoktur. Onların Allah'tan başka yardımcıları da yoktur.***[20]
- Yâni, herkesin fert olsun cemiyet olsun, kendi mukadderatına kendisinin sebep olduğu ifâde buyurulmaktadır. İnsanın kendi kaderini tâyin etmesi bu mânâya göredir.
- Yukarıda belirttiğimiz gibi, Allah-u Teâlâ dünya ve âhiret nimetlerinin birtakım sebeplerle meydana gelmesini ezelde takdir etmiş ve şarta bağlamıştır.

---

[20] Rad, 11.

- Öyle ise onların sebepsiz meydana gelmesini arzu etmek, İlâhî kanunlara zıttır. Allah'tan herhangi bir nimeti istemenin yolu, onun sebeplerini yerine getirmektir.
- Allah'tan çocuk istemenin yolu evlenmek, meyve istemenin yolu ağaç dikmek olduğu gibi, Cennete girmenin yolu da İlâhî emirlere uymak ve yasaklardan kaçınmaktır. Bunların hepsi Allah'ın takdiridir. Bizler, kadere iman eden kimseler olarak, bu İlâhî takdire boyun eğmek ve istediğimiz nimetlerin sebeplerine teşebbüs etmek durumundayız. Ağaç dikmeksizin meyve istemek gibi, ibâdet etmeksizin ebedî saadet beklemek de takdire karşı gelmektir ve cezası, o nimetten mahrum kalmaktır.
- İşte, bizim bilhassa üzerinde duracağımız kader, insanın kendi iradesiyle ilgili olan kısımdır. İkinci kısım olan ve insan iradesi dışında meydana gelen kaderin ise sebepleri insanlarca bilinmemektedir. **"Akıl mahlûktur, Hâlık'ını (yaratıcısını) ihata edemez."** kaidesince, insan aklı kaderin bu ikinci kısmına ait hikmet ve sırlara vâkıf olamaz.

- Bir insanın erkek veya kadın olması, dünyaya geldiği asır ve belde, ömür süreceği müddet, anne ve babasının kim olacağı gibi hususlar bu kısma misâl olarak verilebilir. Bu ve benzeri meselelerdeki İlâhî takdirin sırrını anlamaya zorlanmak insanı helâke götürür. Bu sırlar âhirette, adalet gününde bütün incelikleriyle görünecektir.
- İşte Peygamber Efendimizin (s.a.v.),
- «لَا تَكَلَّمُوا فِي الْقَدَرِ فَإِنَّهُ سِرُّ اللهِ فَلَا تُفْشُوا لِلَّهِ سِرَّهُ»
- *“Kader husûsunda konuşmayın, zira kader, Allah’ın sırrıdır (sırrullah), Allah’ın sırrını ifşa etmeye kalkmayın.”*[21]
- buyurarak, bizi uğraşmaktan men ettiği kader bu kısımdır. Yoksa kaderin birinci kısmı üzerinde akaid âlimleri büyük mesai sarfetmişler ve eserler yazmışlardır.

---

[21] Kenzu’l-Ummal.